

Türkiye'de istatistiklerle GENÇLİK ve öneriler

Doç.Dr. Nebile Korucu Gümüoğlu
İstanbul Kültür Üniversitesi
İİBF- Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) tarafından 2011'den beri Mayıs aylarında yayınlanmakta olan "İstatistiklerle Gençlik" Haber Bültenlerine göre, Türkiye'de gençlik oranı, Dünya'ya da paralel olarak azalış eğilimindedir. 2011 yılında %16.8 olan, Türkiye'de genç nüfus oranı, 2023 yılı istatistiklerine göre %15.1'e gerilemiştir. Azalma trendiyle, TÜİK projeksiyonuna göre, 2030 yılında %14.0, 2040 yılında %13.4, 2060 yılında %11.8 ve 2080 yılında %11.1'e düşeceği öngörülmektedir. Türkiye verilerinin 2023 yılı Avrupa Birliği (AB) üyesi 27 ülke ortalaması olan %10.6 ile karşılaştırıldığında, ortalamadan ve %12.5 ile en yüksek orana sahip İrlanda'dan daha yüksek olduğu görülmektedir. Azalan doğum oranları, uzayan ortalama yaşam oranları, artan yaşlı nüfus göze alındığında, gençlerin oranı ülkelerin ekonomisinde ve refahında önemli bir yere sahiptir.

Bu kapsamda genç nüfus oranına sadece sayı bazlı değil, nitelik bazlı da yaklaşmak ülke kalkınması için son derece önemlidir. İlk hedef, genç nüfus oranının azalış hızını düşürürken eğitim seviyesi ve refahını yükseltmek olmalıdır. Bu doğrultuda bu yazıda, en güncel Gençlik istatistikleri çalışmaları olarak, Mayıs 2024'de yayınlanan TUIK 2023 Haber Bülteni ve UNFPA, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından hazırlanarak, Aralık 2024'de yayınlanan 2023 Türkiye Gençlik Araştırmasından faydalanılmıştır. Araştırmanın temel amacı, gençlerin, erken yaşta evlenmeleri ve üreme sağlığı konusundaki bilgi eksiklikleri konusunda farkındalık yaratmaktır.

Genç nüfus oranı

Türkiye verilerine göre, 2023 yılında genç nüfus oranının en yüksek olduğu il, %21,5 ile Hakkari olurken, oranın en düşük olduğu il, %12,1 ile Balıkesir olmuştur. Genç nüfus oranı Doğu'ya gittikçe artış göstermektedir. Okullaşma oranlarında da artış gözlemlenirken, yükseköğretimdeki net artış oranı, kadınlarda erkeklere göre daha fazladır. Genç kadınlarda işsizlik oranı, erkeklere göre daha fazla olmakla beraber, genel olarak gençlerde işgücüne katılım artmıştır. Yaşam memnuniyeti verilerine bakıldığında ise, kendini mutlu hissedenlerin oranı %49,7'den %54'e çıkmış ve genç kadınlar daha mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

Beş farklı ilde, Aralık 2022-Aralık 2023 zaman aralığının

da, Hacettepe Üniversitesi, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) ve UNFPA Türkiye Ofisi işbirliğiyle gerçekleştirilen, Türkiye gençlik araştırması sonuçlarına göre, çocuk yaşta, erken ve zorla evlilik yapan bir grup ile yapılan odak görüşmesi sonuçlarında, araştırmaya katılanların ortak noktası, aile ilişkilerinin zayıflığı özellikle baba ile güçlü ilişkileri olmadığı yönündedir. Erken evliliklerden koruyacak en önemli koruyucu faktör eğitimidir. 2712 hane ve 67 ilde, 15-24 yaş arası gençlere uygulanan kapsayıcı araştırma sonuçlarına göre, gençlerin %10'u evlidir. Bu oran kadınlar arasında daha yüksek olup %18, erkekler arasında ise %2'dir. Evli olan genç kadınların ise %14'ünün en az bir canlı doğumu olduğu belirtilmiştir. Evli

olmayan gençlerin yaklaşık %9'unun evlilik hazırlığında olduğu görülmektedir. Evliliklerin %14'ü sadece dini nikah, %85'i resmi ve dini evliliktir.

Gençlerin %8'i, bir kadının/erkeğin ergenliğe girmiş olması evliliğe hazır olduğu anlamına gelmektedir ifadesine katıldığını belirtmektedir. Gençlerin %72'si, birden fazla kadınla evlenmenin suç olduğunu söylemektedir. Genel olarak cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilgili bilgi alanların oranı %60'ı geçmemektedir. 2007 anket sonuçları, 2024 anket sonuçları ile karşılaştırıldığında, ergen sağlığı bilgi ve farkındalığının beklenen düzeyde artmadığı gözlemlenmektedir. Çalışmada da verilen bir politika önerisi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın iş birliği içinde farkındalık çalışmaları başlatmasıdır.

Okullaşma oranlarına bakıldığında, 12 yaşına kadar, hem erkekler hem de kadınlar arasında, %100 olan oran, 12 yaşından sonra, 17 yaşına kadar, her iki grup içinde %75 seviyelerine gerilemektedir. 18 yaşından sonra, %40 seviyelerinin altına inmektedir. Genç kadınların arasında lise ve üzeri eğitime sahip olanların oranı %48 ile, %44 olan erkeklerden yüksektir. 2007'den 2024'e üniversite mezunu

nu oranlarına bakıldığında ise, kayda değer bir artış göze çarpmaktadır. Üniversite öğrencisi ya da mezunu olma oranı, erkeklerde %2'den, %22'ye çıkmış, kadınlarda ise %4'den, %24'e yükselmiştir. Liseye kayıt olmasına rağmen devam etmeyenlerin başlıca sebepleri olarak devam etmek istememe, maddi yetersizlikler, ailenin izin vermemesi sayılabilir.

Gençlerin çalışma oranı

Yaş ilerledikçe okullaşma oranı düşerken, ücretli bir işte çalışma oranı artış göstermiştir. Gençlerin %42'si anketin yapıldığı dönemde çalıştığını belirtmiştir. 12 yaş ve üzeri yaşlardaki hane halkı nüfusunun %56'sı; kadın nüfusunun ise %19'unun ücretli bir işte çalıştığı belirtilmektedir. Gençler en fazla hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. Ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede olan gençlerin oranı (NEİY) %20'dir. Genç kadınlar arasında %29'a yükselen NEİY oranı, genç erkekler arasında %10'dadır. Kırsal bölgeye doğru gittikçe de NEİY oranı yükselmektedir. Hane halkı refahı arttıkça da NEİY oranı düşmektedir.

Gençlerin genel olarak hayat memnuniyetleri sorulduğunda, 10 puan çok memnun olarak tanımlanırken, ortalama puan 6,5 olup, 5 puandan yüksek puanlayan gençlerin oranı %66'dır. Cinsiyete göre puanlamalar karşılaştırıldığında, genç kadınların hayat memnuniyetinin çok farklı olmamakla beraber daha düşük olduğu söylenebilir. Yaş ilerledikçe ise memnuniyet oranı düşmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça da memnuniyet oranı artış göstermektedir. Sosyal medya kullanımlarına göre incelendiğinde, %87,5 ile en yüksek kullanım Instagram'da görülmektedir. Gençlere Instagram kullanarak yüksek oranda ulaşılabilir.

Sonuç olarak, 2007 yılında yapılan araştırma ile karşılaştırıldığında, üniversite mezunu veya öğrencisi olma oranı genç erkeklerde 10 kat, genç kadınlarda 6 kat artmıştır. Fakat özellikle istihdam oranı, kadınlarda erkeklere göre düşüktür. Ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY) olan gençlerin oranının azaltılması için politikalar önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı eğitimleri ve söylemleri artırılarak, çocuk yaşta evlilikler, gebelikler gibi hususlarda iyileştirici politikalara ihtiyaç bulunmaktadır. Artması teşvik edilen istihdam oranı, annelik yaşı, sıfırlanması gereken çocuk yaşta evlilikler ile, genç kadınlarda daha düşük olan yaşam memnuniyeti de artırılabilir. Gençler, özellikle lise ve üniversitede ergen sağlığını da kapsayan, özsağlık ile ilgili bilgi ve farkındalık artırıcı dersler ile desteklenebilirler.

Türkiye gençlik araştırması sonuçlarına göre, çocuk yaşta, erken ve zorla evlilik yapan bir grup ile yapılan odak görüşmesi sonuçlarında, araştırmaya katılanların ortak noktası, aile ilişkilerinin zayıflığı özellikle baba ile güçlü ilişkileri olmadığı yönündedir.

